

CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE
TÜRK AİLESİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ GELECEĞİ
(Sosyo – Kültürel Açıdan)

Prof. Dr. Mahmut TEZCAN*

GİRİŞ

I – DÜNKÜ AİLE-CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK AİLESİ (1950 Yılına Değın)

II – BUGÜNKÜ TÜRK AİLESİ (1950 – 2000 Arası)

III – GELECEKTE TÜRK AİLESİ (2000 Sonrası)

IV – SONUÇ

Sayın Başkan, değerli meslektaşlarım ve değerli konuklar, ben bu seksiyonun öğelerinden biri olan aile konusunu seçtim. Cumhuriyet dönemi içerisinde Türk ailesinin dünü bugünü ve geleceğı konusunu ele aldım. Konuya genel hatları ile sosyo-kültürel açıdan bakmaya çalıştım.

Toplumun temel toplumsal kurumlarından birisi de ailedir. Tanımını yapmak her ne kadar güç ise de yine de şöyle bir tanım yapılabilir: “Ana - baba, çocuklar ve tarafların kan akrabalarından oluşmuş ekonomik ve toplumsal bir birliktir”.

İnsan türünü üretmek ve sürdürmek gibi bir işleve sahip aile kurumu, yaşamsal niteliğıyle ilk sırada yer alır. Ayrıca çocuğın toplumsallaştırılmasındaki rolüyle de temel bir kurum olmaktadır.

Başka bir deyişle, karı - koca , ana - baba ve evli ya da bekâr çocuklarla yakın akrabalarından oluşan, aynı çatı altında ya da hanede yaşayan toplumun en temel insan grubu ve kurumudur.

Bu bildirimizde Türk ailesinin Cumhuriyetten günümüze değıinki durumunu yapılan araştırmalar ve çalışmalar çerçevesinde ana hatlarıyla belirleyeceğiz. Bu bağlamda dünkü, bugünkü ve gelecekteki Türk ailesi üzerinde durulacaktır.

I- DÜNKÜ AİLE - CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK AİLESİ (1950 yılına değıın)

Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarında Türk ekonomik ve toplumsal yapısı kırsal ekonomiye dayalı, geleneksel geniş ailenin ya da ataerkil geniş ailenin kısmen de geçici geniş ailenin egemen olduğu durumda idi. Nüfus, daha çok kırsal kesimde yoğunlaşmıştı. Kentleşme yaygın değildi. Sanayileşme çok hızlı olmadığı için çekirdek ailenin gelişimi ise yavaş bir seyir takip etmekteydi.

Bu dönem toplumun yapılanma aşamasında olduğu için aile açısından fazla çeşitlenmelerin olmadığı, yozlaşmaların fazla görülmediğı, devrimlerin yerleşmekte olduğu, çağdaş toplum olma çabasının yoğunlaştığı bir dönemdi. Bu nedenle aile yapısında nispeten istikrarlı bir dönem yaşanmıştı. Yeni bir toplum olarak nüfusun artması gerekiyordu. Bu nedenle nüfusun artması teşvik edilmişti.

Lâikliğın yerleşmesine çalışılan bir dönemdi. Bu nedenle lâikliğe ters düşen dincilikle bağnazlıkla, gericilikle mücadele edilmişti. Kadının topluma katılması çabaları ve kadının eğitimi gibi konular oldukça zaman almıştı. Böylece çağdaş toplumlardaki aile yapısı model olarak alınmıştı. Ailede var olan geleneksel öğeler bir kenara atılmış, yeni, çağdaş bir aile yaşantısı amaçlanmıştı. Bunda da başarılı olundu ve böylece 1950’li yıllara değıın gelindi.

Bu dönemde çıkarılan Türk Medenî Yasası aile yaşamını demokratikleştirdi Erkek, kadın her yurttaşına eşini seçme özgürlüğünü tanıdı. Böylece aile, karı ile kocanın gerçek arkadaşlığı ve kararlarda ortaklığı üzerine dayandırıldı. Medenî yasa, kadına, kocasının tek karısı olma hakkını getirdi. Boşanmayı isteme hakkı da kadına tanındı. Evlenme yaşını, evlenmeye uygun biyolojik ve ruhsal gelişme çağına uygun bir düzeyde saptadı. Kadın, ev dışında meslek edinme hakkına kavuştu. Miras hakkı ve çocuklar üzerinde velilik hakkı bakımından kadını erkeklerle eşit hak düzeyine yükseltti.

Evlenmenin, kesinlikle devletin resmî görevlisi tarafından, herkese açık bir nikahla yapılmasını zorunlu kıldı. Kadının isteği dışında evlendirilmesini önledi. Çok karılılığı önledi. Dinsel nikâh ise isteğe bağlı kılındı. (Ozankaya, 1999:122)

II. BUGÜNKÜ TÜRK AİLESİ (1950-2000 Arası)

1950'li yıllardan günümüze değin Türk ailesi ise oldukça farklılaşmış, çeşitlenmiş bir görünüm kazanmıştır. Bununla birlikte yine de kendine özgü yönleri olan bir ailedir.

Bu dönemin en önemli özelliği, sanayileşme hareketinin hızlanmasıdır. Buna bağlı olarak kentleşme de gelişmiştir. Böylece yoğun bir iç göç yaşanmıştır. Kırsal nüfus kentlere taşınmıştır. Aynı bağlamda yurtdışı göçler de bir başka göç biçimidir. O halde bu dönem bir hareketlilik, dinamizm dönemi olarak nitelendirilebilir.

1990 yılı rakamlarına göre nüfusun %60'ı kentlerde yaşamaktadır. Çekirdek ailelerin toplam hanelerin %67'sini oluşturduğu görülmektedir. (Gökçe, 1996:169)

1990 istatistiklerine göre evli nüfus %60.4, bekâr nüfus ise %34.5'tir.

Akraba evlilikleri ülkemizde kırsal yörede %25 oranında oldukça yüksektir. Sakıncalarına rağmen gelenekler doğrultusunda halen sürmektedir.

Okuryazarlık oranı 1990 nüfus sayımına göre %80.4'e çıkmıştır. Kadın nüfusun okur yazarlık oranı %72 iken bu oran erkek nüfusta %89'dur (Gökçe, 1996:171).

Bugün kadını yaşadığı ortam bakımından dört grupta inceleyebiliriz:

- a) Köylü kadın
- b) Kasabalı kadın
- b) Gecekondu kadını
- d) Kentli kadın

a) Köylü kadın - Kırsal kesimde yaşayan kadın, aile işletmesinin üretimine tüm gücüyle katılır. Fakat üretimde harcadıkları emek, hiçbir zaman değerlendirilmez. Kente göçle statüsü değişmiştir. Aile içi ilişkilerde erkekte olan mutlak otorite ilişkisi çözülmeye başlamıştır.

b) Kasabalı kadın - Köy kadınına oranla daha kapalı ve tutucudur. Bunun nedeni ise kadın işgücünün ev işlerine bağımlı kalmasıdır. Kadın, genellikle, kocasının statüsü ile anılır. Kasabın, berberin karısı gibi. Tutuculuğun bir nedeni de, kasabada toplumsal denetimin çok sıkı bir biçimde uygulanmasıdır.

c) Gecekondu kadını - Hem geleneksel alışkanlıklarını sürdürmektedirler, hem de kentsel yaşama ayak uydurmaya çalışmaktadırlar Köylülükten kopamayan fakat kentli olmaya özen gösteren bir konumdadırlar. Kısmen çalışmaktadırlar. Temizlik işçiliği, çeşitli kurumlarda müstahdemlik gibi işlerde.

d) Kentli kadın - Hem ev kadını, hem de bir iş sahibidirler. Özellikle hizmet sektöründedirler. Daha çok kamu görevlisidirler. (1990 yılında % 30.5) (Gökçe, 1996:183).

Daha çok, bürokrasinin alt ve orta katmanında yer almaktadırlar. Kısmen eğitimidirler. Çağdaş özellikler kazanmışlardır. Aile içi ilişkilerde statüleri yükselmiştir. Toplum katılımı artmıştır. Bağımsızlıkları da kısmen gelişmiştir.

Kadınların çoğu ekonomik gereksinimler nedeniyle aile bütçesine katkıda bulunmak, aileye ikinci bir gelir kaynağı sağlamak amacıyla çalışmaktadır, iş ve aile yaşamı arasında çatışma söz konusu olduğunda, yerleşik kurallar ve yönlendirmeler gereği kadın genellikle ailesini mesleğine tercih eder.

Tüm İslâm ülkeleri arasında Türkiye bugüne dek her düzeyde en fazla yüksek öğrenim görmüş kadın yetiştirmiştir.

Türk kadınının bir başka sorunu ise siyasetle olan ilişkidir. 1995 yılına göre kadınlarımız %2.3 ile parlamentoda temsil edilmektedir. Bu rakam çok azdır. Kariyer olarak siyasetle ilgilenen kadın sayısı giderek azalmıştır. Bu ilgisizliğin temelinde kadın-erkek eşitsizliği rol oynamaktadır.

Toplumumuzda kadın bir yandan çağdaşlığa yönelirken, diğer yandan tutucu güçlerin engellemeleriyle karşılaşmaktadır.

Kadın giyiminde çarşaf, başörtüsü, uzun pardesünün yaygınlaşması, üniversitelerimizde giyim kuşamın hala gündemde oluşu, kadını toplum yaşamından uzaklaştırma politikası, ona erken emeklilik hakkı verilmesi, yöneticilik görevi verilmemesi gibi uygulamalar, bu tutuculuk örnekleri arasında sayılabilir. Ayrıca kadının toplum içinde alışlagelmiş yerinin değişmesi konusunda gösterilen kararsız tutum ve tepkilerin de rolünü unutmamak gerekir.

Kadın-erkek eşitliği de bu çevrelerde yanlış olarak yansıtılmaktadır. Onlar konuyu, doğanın iki ayrı cinse vermiş olduğu nitelikler ve yetenekler yönünden ele almaktadırlar. Oysa ki bu eşitlik, toplumun insanoğluna tanıdığı haklar ve fırsatlar yönünden ele alınmalıdır. Örneğin eğitimde fırsat eşitliği, eşit işe eşit ücret, eşit izin, eşit emeklilik gibi.

Bu konularda çağdaşlık, cinsiyet ayrımı yapılmaması, eşitlikçi rol tutumu yaşama geçirmektir.

Çekirdek ailede de geleneksel aile ilişkilerinin yoğun olarak yaşanmakta olduğu gözlenmektedir (Geçiş ailesi). Bu bağlamda böyle bir ailenin özellikleri şöyle;

- Üye sayısı az.
- Kadının ve erkeğin yapacağı toplumsal işler, toplumsal normlara ve işbölümüne göre belirlenerek ayrılır

- Geleneksel otorite ilişkilerinin varlığı

- Akrabalık ilişkileri yoğunluğu dikkati çekmektedir.

Yerleşim yerine göre ülkemizdeki aile türleri de şöyle;

a. Kırsal aile

b. Kasaba ailesi

c. Kentsel aile

d. Gecekondu ailesi

e. Yurtdışında yaşayan aileler

Tüm ailelerde halen otoriter ve ataerkil aile anlayışı yaygındır. Fakat geleceğin ailesinde aile içi ilişkiler eşitlikçi ve katılımcı olmalıdır.

Aslında tek ya da ideal bir Türk ailesi yok. Çeşitli boyda, türde ve özelliklerde “Türk Aileleri” vardır.

Kent yaşamında çekirdek ailelerin yakında ya da uzakta oturan akrabalarla yakın ilişki içinde oldukları görülür. Daha önce kente yerleşen akrabalar, yeni göç eden aile için ev, iş bulmada, iş kurmada diğer kurumlarla ilişkilerde yol göstermede, bilgi almada önemli bir desteklerdir. Gecekondu aileleri ve hemşehrilerden oluşan mahalleler kendiliğinden oluşmuştur. Alt ve orta gelir düzeyindeki aile çevresi ilişkilerde, genç çekirdek ailelerin bebek ve çocuk bakımı sorunu daha çok ana-baba ailesi tarafından çözülür. Üstelik ekonomik destek de söz konusu olmaktadır. Orta kuşak aileler, yaşlanmış anababa ailesine duygusal destek, ekonomik destek olmaktadır.

Ebeveynin huzur evinde yaşaması toplumsal değerler bakımından benimsenmeyen bir durumdur. Ortak ticaret yapmak, aile işletmeleri kurmak da mevcuttur.

DPT'nin 1987 Türk Aile Yapısı Araştırması'na göre Türkiye genelinde eş seçiminde kişinin kendisi ve eşi ile birlikte karar verenlerin oranı %43.23'dür.

Evlenme yaşı kırdı ve kentte kız çocukları için öncelikle 20, 18 yaş, erkek çocuklar için 25, 20 yaş en uygun evlenme yaşı olarak kabul edilmektedir ki bu rakamlar makuldür.

Türkiye genelinde hanelerin %80'inde tasavvurî akrabalık yoktur. %20'sinde değişen oranlarda vardır.

Nikâh biçimi bakımından hem resmî, hem de dinî nikah oranı %85'dir. (DPT, 1992:42)

Gelirin nasıl kullanılacağına karar veren daha çok evin erkeğidir. Fakat bu oran giderek azalmaktadır Eşlerin ikisinin birlikte karar verme oranı yükselmektedir. (DPT, 1992:159)

Akraba evliliği de sürmektedir. 1987 yılı verilerine göre toplam evliliklerin %17'si akraba evliliği yapmıştır.

1960 yılından günümüze değin boşanma eğilimi incelendiğinde, 1970 yılına değin azalma, 1970'den sonra ise artma eğilimi görülmektedir. 6-10 yıllık evliliklerde boşanma oranı en yüksek boyutlardadır. Türkiye genelinde toplam evli nüfusun %94 ü tek-evlilik yapmıştır.

Çok çocuklu ailelerde boşanmalar azdır. En fazla boşanma, çocuksuz ailelerde olmaktadır.

Fiziksel şiddete ailelerin üçte birinde rastlanmaktadır. Sözlü şiddet oranı bundan daha fazladır.

Ailelerin sahip olduğu gayri menkulün büyük bölümünün erkeğe ait olduğu araştırmalarca saptanmıştır.

Kadınların yaklaşık üçte biri (%36) erkeğin ev işlerine yardımcı olmasını bekliyor. Diğer üçte biri (%32), kocanın hiçbir şeye karışmamasını, ya da fazla el-ayak altında dolaşmamasını istiyor.

Türkiye'de yapılan araştırmalar gösteriyor ki düşük gelirli kentsel ve yarı kentsel yörelerde ve özellikle köylerde çocuğun zihinsel gelişmesini ve dil gelişimini destekleyebilecek çevresel uyaranlar (örneğin, dikkat ve el becerilerini geliştiren materyaller, oyuncaklar, kitaplar v.b. gibi) ile neden - sonuç ilişkilerine dayanan açıklamalı - ussal sözlü tartışma ortamı ve iletişim çok yetersizdir. Bunun nedeni düşük gelirli ana babaların az okumuş olmaları ve sınırlı sözcük dağarcığına sahip olmalarıdır.

Bu yüzden de sözlü tartışmaya pek girmemeleri yüzündendir. Başka bir neden de, çocukların genelde okul yaşından önce evde de öğrendiklerinin ve eğitilebildiklerinin pek bilinmemesi ve bilinçli bir çocuk hedefli ve çocuk gelişimi amaçlı çaba gösterilmemesidir. (Kâğıtçıbaşı, 1990:48).

Bu tür çocuk yetiştirme eğilimlerinin çocuğun konuşma ve kavrama gelişimini olumsuz yönde etkilemesi olasıdır.

Türkiye’de çocuklar için okul öncesi hizmetlerin hem nitelik, hem de nicelik yönünden çok yetersiz olduğu bir gerçektir.

Okul öncesi kademesi, kentlerdeki düşük sosyo - ekonomik düzeyli ve annenin ev dışında çalıştığı aileler için bu tür okul türüne şiddetle ihtiyaç vardır. Okul öncesi programlar kapsamlı olmalıdır. Hem çocuğun bütünsel gelişimini amaçlamalı, hem de annenin desteklenmesi yoluyla çocuğun yakın çevresini ve ailesini de uygulamaya katmalıdır. (Kâğıtçıbaşı, 1990:53)

III – GELECEKTE TÜRK AİLESİ (2000 Sonrası)

Türk toplumunda gelecek, aile açısından nasıl olacak? Bu konuda öncelikle Avrupa Birliği aklı gelmektedir. Kuşkusuz aile Avrupa’da koruma altındadır. Bu koruma daha çok yasal düzeydedir. Özellikle kadınlar ve çocuklar şiddete karşı yasal koruma altındadırlar. Ayrıca çocukların bakımı, boşanma durumunda çocuklar çeşitli yasal haklara kavuşmuşlardır. Yine, kadın - erkek eşitliği konusunda ise önemli adımlar atılmıştır. Fakat madalyonun tersi de var. Ailede yozlaşma, alkolizm, uyuşturucu kullanma ve çeşitli sapma olayları aileyi oldukça etkilemektedir. Bu durumda Türk ailesi bakımından ne gibi değişiklikler olabilir? Öncelikle kadınlar ve çocuklarla ilgili aileyi koruma bağlamında yasal önlemler gündeme gelecektir.

Kadının topluma katılımı da ülkemizde yetersizdir. Bu konudaki katılımın artması beklentiler arasındadır.

Gelecekte ailenin çekirdek aile biçiminde kısmen süreceğini de tahmin edebiliriz. Bizde ki çekirdek ailenin akrabalarla ilişkileri sürdürmesi açısından Avrupa ailesinden farklılığını göz önünde bulundurursak, bu hususun gelecekte de sürmesi beklentilerimiz arasında olabilir.

Postmodern toplum modelinde çekirdek aile de parçalanmıştır. Tek ebeveynli aileler Avrupa toplumunda çoğalmaya başlamıştır. Kadın ya da kocası, ailenin bulunduğu yerden uzakta çalışmaktadır. Zaman zaman bir araya gelmektedirler. Kuşkusuz bu durum çocuklar açısından olumsuz bir durum olarak görülmektedir.

Bizde de gelecekte tek ebeveynli ailelerin çoğalacağını söyleyebiliriz. Nitekim işçi ailelerinde yurt dışına gitmekle başlayan ailelerdeki bu parçalanma, şimdi orta ve üst sosyo-ekonomik kesimdeki ailelerde başlamıştır.

Yine postmodern ailedeki eğilimlerden birisi de çocuksuzluğun yeğlenmesidir. Buna paralel olarak çocuğun kardeşi de yoktur. Tek çocuklu aile artıyor. Bu eğitimler de bizdeki üst sosyo-ekonomik kesimlerde kısmen var.

Nüfusta kısmen azalma eğilimleri başlamıştır. Böylece ailelerin fazla çocuk yapmama eğilimleri sanayileşme ve kentleşme etkisiyle kendini göstermiştir. Nüfusun kısmen yurtdışına göç etmesi ve bu durumun giderek sürmesi de gelecekteki Türk ailesini etkileyecektir.

Ailenin Korunması:

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nde; Aile, toplumun doğal ve temel birimi olarak nitelenmekte ve toplum ile devlet tarafından korunması gerekliliğine değinilmektedir.

Anayasamızın 41. maddesi bu hususla ilgilidir. “Aile, Türk toplumunun temelidir. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile, özellikle annenin ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için önlemleri alır, örgütü kurar” denmektedir. Bu bağlamda şimdiye değin hazırlanan (8. Beş Yıllık Kalkınma Planı) kalkınma planlarında devletin aile ile ilgili politikaları, karar ve icraatları değerlendirilmekte ve yeni politikalar geliştirilmektedir. Bu politikaların yaşama geçirilmesi amacıyla 1989 yılında Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu oluşturulmuştur.

17 Ocak 1998’de Ailenin Korunması Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Söz konusu yasa, aile üyelerine ailenin diğer bir üyesi tarafından şiddet uygulanması halinde birtakım özel önlemler alınmasını içermektedir.

Türk Ceza Yasasıyla ilgili çalışmalar Adalet Bakanlığımızca sürdürülmektedir. Tasarı, kadın-erkek eşitliğini gözetin ve günümüz normlarına uygun bir biçimde hazırlanmaktadır.

Kadına yönelik şiddet konusu 10 yılı aşkın bir süredir ele alınmıyor.

Ülkemizde kadın-erkek eşitliğinin sağlanması yönünde çalışmalar kamu kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve hatta özel sektörün işbirliği ile yürütülmektedir.

Ülkemizde şiddete uğrayan kadınların sığınabilecekleri konuk evleri sayısı sınırlıdır. Resmî kuruluşlara bağlı 9 sığınma evinin 8’i SHÇEK, 1’i de İstanbul’da belediyeye bağlı olarak hizmet vermektedir. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarına bağlı kadın danışma merkezleri gerek şiddet gerekse yasal konularda danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermektedirler. Gönüllü kadın kuruluşlarından Kadın Dayanışma Vakfı, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi, Diyarbakır KA-MER bu hizmeti vermektedirler. (Çınar, Leyla Coşkun: 9.6.2002, Hollanda, Çoğaltma).

Ülkemizde kadınlara karşı ayrımcılığın varlığı görülmektedir. Bunun ortadan kaldırılması, çoğulcu, katılımcı bir demokrasi için vazgeçilmez olarak kabul edilmektedir.

Kabul edildiği dönemde toplumu temelinden değiştiren Medenî Kanun’da aradan geçen 75 yıllık süre içerisinde dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmeler çerçevesinde değişiklik yapma gereksinimi doğmuştur.

Yeni Medenî Yasa, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yeni Türk Medenî Yasasında kadın ve erkek için yasal evlenme yaşı 17, hakim iznine bağlı olan evlenme yaşı 16 ya çıkarılmıştır. Daha önce hakim izniyle kadın için 14, erkek için 15 olan evlenme yaşı yükseltilmiştir. Ülkemizde neredeyse 12-13 yaşlarındaki çocukların daha kendi gelişimlerini tamamlamadan evlendirilmeleri önemli bir sorundur.

Eski yasada yer alan “Aile reisliği” kaldırılmıştır.

Eşlerin evlilik birliğinin mutluluğunu el birliği ile sağlayacakları, çocukların bakım, eğitim ve gözetimine birlikte özen gösterecekleri, birbirlerine yardımcı olacakları, oturacakları konutu birlikte seçecekleri, evlilik birliğini eşlerin birlikte yönetecekleri ve eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve mal varlıkları ile katılacaklarına ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir.

- Kadın, kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir.

- Eşlerden her biri iş ve meslek seçiminde diğerinin iznini almak zorunda olmadığı artık, kadının çalışması, kocanın iznine bağlı değildir.

• Mal ayrılığı, rejimi değişmiş, ‘‘edinilmiş mallara katılma rejimi’’ getirilmiştir Böylece boşanma ile kadınların mağduriyeti ortadan kaldırılmıştır. Eşler, evlilik süresince edindiği mallarda bölüşüme gideceklerdir.

- Evlat edinme yaşı 30’a indirilmiştir.
- Evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velayeti birlikte kullanacakları hükmü getirilmiştir.

Yeni yasa şunu getirmiştir: ‘‘Yaşama eşit olarak katılmak için, yaşamı eşit olarak paylaşmak gerekir’’ çağdaşlaşma süreci içerisinde ilerleme adımlarının her iki cins tarafından birlikte atılarak başarıya ulaşılabileceğim vurgulanmıştır.

Yasaların eşitlikçi bir niteliğe ulaşması yeterli değildir. Toplumun bu konuda bilgilendirilmesi, yasaların özümsemesi ve yaşama geçirilmesi gerekir.

Ülkemizdeki ekonomik kriz aileyi geniş ölçüde etkilemiştir. Bir kısım aileler bu sayede birleşmiştir. (Yaşlıların tekrar çocuklarıyla birlikte olması gibi). Böylece, işsizlik (şu anda 2,5 milyon), üretimsizlik ve eşitsizlik biçiminde belirlenen sorunlar yumağı aileyi geniş ölçüde sarmış ve etkilemiştir. Halkın büyük bir kesimi yoksulluk aşamasındadır. Bu husus toplumsal patlamaya gebe olan bir durum olarak karşımıza çıkmıştır.

SONUÇ:

Değişmeler, Türk ailesinin geleneksellikten oldukça uzaklaştığını göstermektedir.

1990 yılı bakımından 57 milyon nüfusun %60’ı kentsel alanda %41’i kırsal alanda yaşamaktadır. İçgöç hareketi 1940’lı yıllarda başlamıştır. Makineleşme ve toprak mülkiyetindeki parçalanma, tarımsal yapıda değişmeye yol açarak kırsal alandaki nüfusun kentlere yönelmesini sağlamıştır.

Türkiye de aile kompozisyonuna baktığımız da geleneksel büyük aileden, çağdaş küçük aile ve tek ebeveynli ailelere kadar çeşitlenen farklı aile tipleri görmekteyiz Hane halkı ortalaması giderek düşmektedir. 1993’de kırsal kesimde 5.4, kentte ise 4.2’dir. Hane halkı ortalaması 4.9’dur. (Gökçe, 1996:167)

Bütün verilere baktığımız zaman Türk ailesinin modern nitelikler kazandığını görürüz. Geleneksel köy ailesinin birçok özellikleri değişmiş, kentsellik kazanmıştır. Sanayileşme, kentleşme gibi toplumsal göstergelerin bu hususta geniş rolü olmuştur.

Kısmen geleneksel özellikler de sürmektedir. Başlık parası, kan davaları, namus cinayetleri, akraba evlilikleri gibi feodal özelliklerin önemi azalmıştır. Akrabalarla ilişkiler ise yine geleneksel bir uygulamadır. Bu niteliğin gelecekte de sürmesini yararlı görüyoruz. Özellikle gelecekteki yabancılaşmayı önleme açısından yararlı olabilir. Çünkü bireyciliğin artmakta olduğunu görmekteyiz.

Olumsuz geleneksel öğelerin bir kısmının kaynağı ise, feodal yapının varlığıdır. Kuşkusuz demokratik bir aile için böyle bir yapının varlığını sürdürmesi zararlıdır.

O halde farklılaşmış çeşitlenmiş bir aile yapısının varlığını gelecekte de görmek olası.

Gelecekteki Türk ailesinden söz ederken yurt dışında yaşayan Türk ailelerinin sorunları ağırlıklı olarak gündeme gelecektir. Bu nedenle o ülkelerle yasal ve sosyo-ekonomik düzeyde ilişkilerimizin artacağını söyleyebiliriz.

Aile, Türk toplumunda zaman içerisinde değişimlere uğramıştır. Etkinliğini ve önemini kaybetmemiş bir kurumdur. Gelecekteki aile açısından 8. Beş Yıllık Kalkınma Planının hükümlerine de bir göz atmakta yarar vardır. (8. Beş Yıllık Kalkınma Planı- 2001-2005:94)

- Millî ve manevî değerlerin korunmasında ve geliştirilmesinde, millî bütünlüğün ve dayanışmanın pekiştirilmesinde aile kurumunun güçlendirilmesi esastır.

- Ailenin toplumsal ve ekonomik değişmeye uyum sağlamasına yardımcı olacak önlemler alınacak aile bireyleri arasında bağlılık ve dayanışmayı geliştirici ve özendirici politikalara ağırlık verilecektir.

- Ailenin gelir sürekliliğinin, sağlık ve eğitim hizmetleri ihtiyacının karşılanması ve aileye sosyal güvenlik ve sosyal yardım sağlanması hususunda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

- Çocuk yetiştirme, yaşlı ve engelli üyelerin bakımı konularında aile eğitilerek desteklenecek, aile ile ilgili kuruluşlar arasında eşgüdüm sağlanacaktır.

- Eğitim harcamalarının aile bütçesi üzerindeki yükünün hafifletilmesi amacıyla yoksul ailelere yardım yapılması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Bu ilkelerin uygulanması aile açısından önem taşımaktadır. Geleceğin ailesinin kimliğimizi koruyan yönleriyle çağdaş özellikleri taşıyan bir aile olmasını diliyorum. Çok teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

Aile ve Eğitim: Ankara 1996, Türk Eğitim Derneği Yayınları.

Aile-Özel İktisat Komisyonu Raporu, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara 2001. DPT Yayını.

ÇINAR, Leyla COŞKUN, “Kadına Karşı şiddetin Önlenmesi” Ankara 2002. Çoğaltma.

DİKEÇLİGİL, Beylü, “Türk Toplumunda Aile Tipleri”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi.* 11, s.16-26, İstanbul 1995, İletişim Yayınları.

GEMİCİ, Hasan, “Yeni Türk Medenî Kanununun Kadın Erkek Eşitliği Açısından Getirdikleri”, Ankara 2002 Çoğaltma.

GÖKÇE, Birsen, *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumları,* Ankara 1996, Savaş Yayınevi.

KÂĞITÇIBAŞI, Çiğdem, *İnsan, Aile, Kültür,* İstanbul 1990, Remzi Kitabevi Yayını.

KONGAR, Emre, *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı,* İstanbul 1979, 3. Basım, Bilgi Yayınevi.

OZANKAYA, Özer, *Sosyoloji,* Ankara 1999, Doğan Yayıncılık.
8. Beş Yıllık Kalkınma Planı: Ankara 2002, DPT Yayını.

TEZCAN, Mahmut, *Sosyolojiye Giriş “Temel Kavramlar”* 4. Baskı, Ankara 1995.

TEZCAN, Mahmut, *Türk Ailesi Antropolojisi,* Ankara 2000, İmge Kitabevi Yayınları.

TİMUR, Serim, *Türkiye’de Aile Yapısı,* Ankara 1972, Hacettepe Üniversitesi Yayını.

Türk Aile Yapısı Araştırması, Ankara, 1992, DPT Yayını.

* Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi, Ankara.

e-kaynak:

<http://www.akmb.gov.tr/turkce/books/v.t.kongresi/g.g.o.a.giyim%20k.cilt%20XV/mahmut%20tezcan.htm>